

Pregledni znanstveni članek (1.02)
 BV 73 (2013) 2, 205—213
 UDK: 272-584(497.4):27-732.4-675(456.31)''1962/1965''
 Besedilo prejeto: 04/2013; sprejeto: 06/2013

Ivan Platovnjak

Pokoncilski poudarki na področju duhovnosti v Cerkvi na Slovenskem

Povzetek: Avtor na začetku razprave predstavi pokoncilsko razumevanje krščanske duhovnosti. Koliko se v Cerkvi na Slovenskem neposredno govori o (krščanski) duhovnosti, prikaže s sintetično analizo dveh temeljnih dokumentov Slovenske škofovske konference: *Sklepnega dokumenta Plenarnega zbora* (2002) in Slovenskega pastoralnega načrta *Pridite in pogledite* (2012). V osrednjem delu nato prikaže pokoncilske poudarke na različnih področjih duhovnosti v Cerkvi na Slovenskem, to so: kristocentrična in trinitarična (občestvena) duhovnost, pomembnost antropoloških razsežnosti duhovnosti, omogočanje izkustvene duhovnosti, pozornost do duhovnosti zakoncev in družin in pomembnost karitativne razsežnosti v duhovnosti. Na koncu nakaže nekatere izzive, ki čakajo Cerkve na Slovenskem na področju duhovnosti, da se bodo mogle uresničiti spodbude slovenskega pastoralnega načrta in da bo moglo še več ljudi iskati in najti duhovnost v Cerkvi na Slovenskem.

Ključne besede: duhovnost, duhovno življenje, duhovnost na Slovenskem, izkustvena duhovnost, duhovnost zakoncev in družin, antropološka razsežnost duhovnosti, trinitarična (občestvena) duhovnost

Abstract: **Spirituality – Postconciliar Shifts in the Church of Slovenia**

Seeking spirituality is a widespread phenomenon. The question is, however, what kind of spirituality is looked for. Many people do not seek Christian spirituality. Even more, they hardly believe that spirituality could be found in the Church. Why is that so? At the 50th anniversary of the Second Vatican Council, one should become more deeply aware of what kind of spirituality has been developed in the Church of Slovenia after the Second Vatican Council. The author first shortly introduces the postconciliar understanding of Christian spirituality. In order to make it at least partly visible how much the Church of Slovenia has directly spoken about (Christian) spirituality, the author synthetically analyzes its latest two documents, *Sklepni dokument* (the final document of the Plenary Council) (2002) and *Pridite in pogledite* (the document for new evangelisation) (2012). In the central part of the paper he shows postconciliar shifts in different fields of spirituality in the Church of Slovenia: a shift toward christocentric and trinitarian (communal) spirituality, evaluation of anthropological dimensions of spirituality, enabling of experiential spirituality, the importance of charity dimensions in spirituality, attention to the spirituality of

married couples and families. In the conclusion, he also points to some challenges awaiting the Church of Slovenia in the area of spirituality.

Keywords: spirituality, spiritual life, spirituality in Slovenia, experiential spirituality, spirituality of married couples and families, anthropological dimensions of spirituality, trinitarian (communal) spirituality

1. Uvod

Sestavljavci krovnega dokumenta slovenskega pastoralnega načrta *Pridite in pogledjte*, ki ga je izdala Slovenska škofovska konferenca leta 2012, po petdesetih letih od začetka drugega vatikanskega koncila in deset let po izdaji *Sklepnega dokumenta Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem* ugotavljajo, da v slovenski družbi ni več tistega »religioznega nemira«, ki ga je doživel plenarni zbor v devetdesetih letih (PZ 18), in da je »vse več duhovne brezbriznosti« (PIP 12).

Je to povsem resnično? Če pregledujemo spletne strani (npr. na Googlu je bilo dne 15. 2. 2013 na to besedo v naprednem iskanju samo za slovenski prostor in za slovenski jezik kar 638.000 rezultatov), lahko hitro ugotovimo, da se v slovenskem prostoru mnogi zanimajo za duhovnost oziroma da je izredno veliko najrazličnejših ponudb na tem področju. Smemo torej reči, da sodobnega Slovenca zelo zanima »duhovnost« oziroma vse, kar je »duhovno«, kar pomaga doseči višjo, boljše kvaliteto življenja.

Seveda ima tudi v slovenskem prostoru beseda duhovnost zelo različne pomeni. Mnogi govorijo o duhovnosti povsem zunaj konteksta religije oziroma krščanske vere.¹ Če pregledamo krovni dokument *Pridite in pogledjte*, se lahko upravičeno vprašamo, zakaj dokument uporabi besedo duhovnost samo dvakrat. Kako naj potem slovenski kristjan oziroma Cerkev na Slovenskem sploh pričakuje, da bodo drugi iskali znotraj krščanske vere duhovnost, če o njej pogosto Cerkev neposredno niti ne govori?

V tej razpravi bomo zato najprej predstavili pokoncilsko razumevanje duhovnosti in raziskali, kako jo razumejo v Cerkvi na Slovenskem. Nato bomo na kratko prikazali udejanjenje nekaterih pokoncilskih poudarkov na področju duhovnosti v Cerkvi na Slovenskem. Na koncu pa bomo poskusili nakazati nekaj izzivov, ki čakajo Cerkev na Slovenskem na področju duhovnosti.

2. Pokoncilsko razumevanje duhovnosti

Pokoncilsko razumevanje duhovnosti v katoliški Cerkvi je zelo jasno prikazal papež Janez Pavel II., ki je bil tudi sam eden od koncilskih očetov. V posinodalni spodbudi *Dal vam bom pastirjev* (1992) je poudaril, da vsebuje pristna krščanska duhovnost naslednje elemente: to je delo Svetega Duha; zajema celotnega

¹ V slovenskem prostoru je poleg katoliških revij za duhovnost, kakor sta *Božje okolje* in *Tretji dan*, precej drugih revij za duhovnost: *Aura*, *Soutripanje*, *Pentagram*, *Misteriji*, *Karma plus*, *Hare Krišna*, *Hana* idr.

človeka; uvaja v globoko občestvo z Jezusom Kristusom; vodi v podreditev celotnega življenja Duhu, v sinovski drži do Očeta in v zaupljivi privrženosti Cerkvi; temelji na izkustvu križa in velikonočne skrivnosti; vodi v globoko občestvo (45). V krščansko duhovnost je poklican vsak kristjan po Svetem Duhu, ki ga je prejel s krstom in z birmo. Sveti Duh ga posveti, oblikuje po Jezusu Kristusu in ontološko zedini z njim. Kliče ga, da to zedinjenje svobodno in zavestno sprejme za svoje in ga živi na osebni način. Prav v tem ontološkem zedinjenju med Kristusom in kristjanom je temelj in hkrati moč za »življenje po Duhu« in za »evangeljski radikalizem«, h kateremu je poklican vsak kristjan (72).

Če povzamemo papeževu razumevanje duhovnosti in tudi razumevanje nekaterih znanih pokoncilskih duhovnih teologov (Truhlar 1974; Rahner 1980; Bernard 1993; Fanin 1995; Špidlík 1998; Waaijman 2002), lahko definiramo krščansko duhovnost takole: živeti osebni odnos s troedinim Bogom, se pravi življenje v njem, z njim in po njem (Apd 17,28) na vseh ravneh in v vseh razsežnostih življenja. Krščanska duhovnost je torej živeta krščanska vera v moči in pod vodstvom Svetega Duha.

In kakšen je pogled na duhovnost v Cerkvi na Slovenskem? Empiričnih raziskav, po katerih bi lahko bolj jasno prikazali, kako razumejo duhovnost slovenski škofje, duhovniki, osebe posvečenega življenja in laiki, žal ni. Takšne raziskave bo treba še izvesti. Vsaj delno pa lahko prikažemo razumevanje duhovnosti z analizo dveh dokumentov.

3. Duhovnost v luči *Sklepnega dokumenta Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem (2002)* in *Slovenskega pastoralnega načrta Pridite in poglejte (2012)*

Ker so bili v sinodalno dogajanje v Cerkvi na Slovenskem od leta 1998 do leta 2001 povabljeni vsi verniki in dobronamerni ljudje, dokument nekako odseva pogled vse Cerkve na Slovenskem tudi na duhovnost. Zgovoren je že sam naslov plenarnega zbora: Izberi življenje. Z njim bi želeli opozoriti današnjega človeka, da je vsak trenutek izpostavljen izbiranju med prekletstvom in blagoslovom, med duhovno polnim življenjem in duhovno smrtjo. Novo življenje, v katero je povabljen vsak človek, je »rast v zavesti, kaj pomeni dar Božjega življenja po Kristusu in kakšne so posledice tega spoznanja za odgovorno življenje. Bistvo vere je v tem, da na mesto iluzije o samoodrešenju na temelju človekovega lastnega moralnega prizadevanja stopa spoznanje, da je resnično življenje iz ljubezni Božje delo. Ta zavest lahko raste, čeprav slabost človeške grešnosti ostane.« (PZ 6)

S temi besedami plenarni zbor že na začetku *Sklepnega dokumenta* pokaže na večino temeljnih elementov krščanske duhovnosti, čeprav je neposredno ne omeinja: novo življenje, resnično življenje iz ljubezni, sad božjega dela, vodi v odgovorno življenje, v zavedanje, v nenehno preraščanje človeške grešnosti.

Sklepni dokument nato prikaže temeljne dimenzije pokoncilske duhovnosti:² kristocentričnost, pneumatološkost in trinitaričnost, zakramentalno-liturgično in

² Več o pokoncilskih razsežnostih krščanske duhovnosti glej Oražem 1993, 50–57.

biblično zasidranost, osebno odločitev za Kristusa in aktivno vključenost v živo občestvo, zavezanost za človeka in za družbo, karitativno in družbeno angažiranost, duha sodelovanja, dialoga in ekumenizma, občestvo poklicanih (različne so službe, isti pa je Duh) itd.

Plenarni zbor neposredno uporabi besedo duhovnost samo trinajstkrat. Pogosteje najdemo to besedo v pridevniški obliki (npr. *duhovno* življenje, *duhovno* oblikovanje, *duhovni* vpliv itd.). Povrhu tega ni vedno jasno, kaj plenarni zbor razume pod besedo duhovnost. Nekaj zgledov:

1. *Duhovnost kot doživetje in izkušnja*. Plenarni zbor najprej uporabi besedo duhovnost, ko prikaže kulturno-duhovni vidik življenja današnjega človeka na prelomu tisočletja. Ugotavlja, da postmoderni človek »ne verjame več izključno v racionalno utemeljevanje in dokazovanje, ampak vedno bolj svojim doživetjem in izkušnjam. Od vere pričakuje predvsem duhovnost in modrost, ki naj mu pomagata živeti v negotovem svetu.« (12)
2. *Duhovnost kot »druga« oblika religioznosti ali nadomestek za vero*. Plenarni zbor pravi: »Čeprav nekatera znamenja govorijo o upadanju tradicionalne vernosti, vezane na institucijo Cerkve ter na njen dogemski in pravni red, se po drugi strani krepi zanimanje za duhovnost in druge oblike religioznosti.« (18) Tukaj duhovnost ne pomeni nekaj pozitivnega. Ni izraz osebne vere in življenja iz vere, temveč kaže na druge oblike religioznosti. Takšen pogled na duhovnost razkriva tudi trditev, da na novo religiozno prebujeni slovenski človek izbira med vero in njenimi nadomestki, da »je žejen sreče in celostnega zdravja, hrepeni po izgubljeni harmoniji v sebi in stvarstvu, do katoliške Cerkve pa je zadržan in kritičen« (18; 19; 84).
3. *Duhovnost kot ena od oblik duhovnosti znotraj Cerkve*. Plenarni zbor poudarja, da je Cerkev »vedno sprejemala različne oblike duhovnosti, ki so se porajale v njenem območju« (PZ 436). Duhovnosti različnih duhovnih gibanj v Cerkvi so po mnenju plenarnega zbora »ena izmed značilnosti pokoncilске Cerkve« (436). Spodbudno govori o duhovnosti duhovnikov (405) in zakoncev (307; 312) in jih spodbuja, da bi jo še bolj oblikovali in razvijali.
4. *Duhovnost kot duhovno življenje oziroma rast v veri ter medsebojno prežemanje in podpiranje molitve in dela*. Ko plenarni zbor analizira duhovno stanje slovenskega kristjana, ugotavlja, da ta kristjan »pričakuje več zgledov in učiteljev duhovnega življenja, sogovornikov pri iskanju njegove življenjske poti in spremljevalcev v življenjskih stiskah, da bi bil njegov pogled na življenje pozitivnejši in da bi mu le-ti pomagali pri njegovi rasti v veri« (19).
5. *Duhovnost kot ena od bistvenih ravni človeka, njegovega življenja in zorenja*. Ko plenarni zbor govori o mestu katoličanov v Evropski uniji, še posebej poudari, kako »nikakor ne gre spregledati, da je skladno s človekovim dostojanstvom in z njegovo naravo potrebno skrbeti ne le za njegov gmotni položaj, temveč tudi za njegovo duhovnost« (486; 479). Človek združuje v sebi fizično, psihično, duhovno in socialno raven (442). Le če so vse ravni upoštevane, torej tudi duhovna raven, lahko človek celostno raste in zori (189; 332; 344; 349; 380). Zato plenar-

ni zbor vedno znova spodbuja duhovno oblikovanje katehumenov (372), laikov (94; 439; 353; 395), še posebno vseh laikov, ki opravljajo v Cerkvi različne pastoralne službe (398), laičkih teologov (398), diaconov in duhovnikov (408; 399). Kot pomembno sredstvo za pomoč pri duhovni rasti vidi duhovne vaje (234; 252; 273; 280; 311; 328; 329; 400; 405; 416), duhovne obnove (266; 311), tedne duhovnosti za mlade (266, 330), duhovni pogovor in srečanja (196; 232; 239; 333), duhovno vodstvo (252; 420; 416) in duhovno oskrbo (301; 446; 412).

Analiza dokumenta pokaže, da plenarni zbor ne uporablja pogosto besede duhovnost. Z njo zelo redko izrazi to, kar naj bi pomenila pristna krščanska duhovnost. Vsekakor pa priznava, kako pomembna je človekova duhovna raven in kako se je treba vedno znova ukvarjati z duhovnim oblikovanjem in rastjo. S tem posredno jasno pove, da duhovnosti ne smemo ločevati od konkretnega življenja. Žal pa v celotnem dokumentu ne predloži jasne definicije duhovnosti oziroma duhovnega življenja.

Ko govori o nevarnosti manipulacije in zvodništva na področju duhovnosti in kako težke posledice ima lahko to na življenje mladih, vidi izhod le v molitvi Cerkve in v razločevanju duhov, »ki ga Cerkev pozna iz svoje tisočletne tradicije« (84). Vendar pa PZ ne daje spodbud, da bi znotraj Cerkve še bolj razvijali krščansko duhovnost kot zdravo in pristno alternativo duhovnostim, ki jih ponuja današnji čas.

Podobno držo do besede duhovnost imajo sestavljavci dokumenta PIP. Uporabili so jo samo dvakrat.³ Prvič v smernicah za upravljanje cerkvenega premoženja. V Cerkvi naj bi v skladu z benediktinskim pravilom *Ora et labora* »gospodarjenje bolj povezovali z duhovnostjo in moralno rastjo« (92). Drugič pa, ko govorijo o vzgoji prihodnjih duhovnikov, ki mora »stremeti k močnemu izkustvu vstalega Kristusa ter duhovnosti dobrega pastirja« (125).

Vsekakor pa sestavljavci PIP jasno povedo: »Nova apostolska gorečnost je možna, če odločno pristopimo k izvirom našega duhovnega življenja.« (69) Ti izviri pa so: božja beseda, osebna molitev, občestvena evharistija, obhajanje zakramentov. Omočajo tudi temeljno izkustvo srečanja z Jezusom Kristusom (69–75) in zdrav temelj pristnega krščanskega duhovnega življenja. Dokument poudarja tudi pomembnost duhovne rasti, poglobitve in zrelosti vseh kristjanov in voditeljev (124 in 48–49) ter veliko vlogo duhovnih spremljevalcev (47 in 48–51) in duhovni vaj (11 in 48–51).

4. Nekateri pokoncilski duhovni poudarki v Cerkvi na Slovenskem

4.1 Kristocentrična in trinitarična (občestvena) duhovnost

Konec šestdesetih let so škofje objavili pripravo slovenske sinode. To se nikoli ni zgodilo. Škofje so se odločili, da bodo uresničili prenovo zakramentov, nato pa še prenovo oznanjevanja in bogoslužja. Tako so leta 1976 izšli štirje de-

³ Celotni dokument obsega 13 359 besed.

lovni zvezki za prenovo zakramentov, v katerih je poudarjena središčnost Jezusa Kristusa v življenju vsakega kristjana. Tri leta pozneje je izšel šesti zvezek »Prenove« z naslovom *Človek in kristjan v današnji slovenski družbi in Cerkvi* (1979). V njem je na poseben način poudarjeno, da je osebna vernost cilj vsega oznanjevanja in pastoralnega dela (175). Poudarjen je tudi potrební premik h graditvi temeljnih občestev in s tem občestvene duhovnosti (14 in 89).

Plenarni zbor je postavil v ospredje potrebnost osebne odločitve za Kristusa in živih občestev za pristno duhovno življenje vsakega kristjana (PZ 86–88). To je še jasneje izraženo v PIP, ki postavlja za prvo načelo pastoralnih sprememb prehod »od množičnega krščanstva k občestveni in osebni veri« (PIP 51–52). PIP še posebej spodbuja, da bi se bolj ustanjavljale biblične skupine, ki naj bi postale vsaj tako številne kakor zakonske in molitvene (83), in še mnoge druge skupine. Po koncilu so se v Cerkvi na Slovenskem razvila nekatera (mednarodna) duhovna gibanja (PZ 400).⁴ Ta gibanja so pogosto spodbudila razvijanje občestvene duhovnosti med slovenskimi kristjani.

4.2 Ovrednotenje antropoloških razsežnosti duhovnosti

Šesti zvezek »Prenove« v osemdesetih letih v Cerkvi na Slovenskem se je še posebej posvetil krščanski antropologiji (*Človek in kristjan* 1979, 1). Na podlagi *Pastoralne konstitucije o Cerkvi v sedanjem svetu* v tretjem poglavju prikaže dostojanstvo človekove osebe in pomembnost upoštevanja vseh človekovih ravni (telesne, psihične, duhovne in socialne). To poudarjata pozneje, kakor smo videli, tudi plenarni zbor in pastoralni načrt.

V Cerkvi na Slovenskem vidimo začetek večjega vrednotenja vključenosti celotnega človekovega življenja in delovanja v krščansko duhovnost v *Leksikonu duhovnosti* (Truhlar 1974). V njem najdemo mnoga gesla, ki jih do takrat ni bilo najti v leksikonih duhovnosti (delo in razvedrilo, sprehod, turistično potovanje, raba radia, televizije, tiska, oblikovanje prostega časa, hobi, politika, enota »poklicno delo – duhovno življenje« itd.). Postopno pozitivno ovrednotenje človeških danosti, tudi psiholoških, v krščanski duhovnosti so prispevale tudi katoliške revije za duhovnost (*Božje okolje* in *Tretji dan*) in nekatere knjige, izdane v različnih slovenskih katoliških založbah.

4.3 Omogočanje izkustvene duhovnosti

Deset let po plenarnem zboru, ki je zelo poudaril pomen osebne izkušnje Boga (PZ 87), ugotavljajo sestavljavci pastoralnega načrta, da »pomankljiva molitev in sramežljivost za pričevanje večinoma izhajata iz pomanjkanja izkušnje Boga« (PIP 20) in da osebne vere ni brez osebne izkušnje Boga (55). Kakor plenarni zbor tudi sestavljavci ugotavljajo, da so za pridobivanje teh izkušenj v našem sekulariziranem okolju potrebne majhne skupine, živa občestva (PIP 81).

V Cerkvi na Slovenskem so po koncilu izkustvena okolja za rast v osebni veri ustvarjali ljudski misijoni,⁵ različne ljudske pobožnosti in raznovrstne duhovne vaje.

⁴ Več o pomenu pokoncilskih gibanj glej Gril 1984.

⁵ Več o tem glej Kvaternik (2003, 253–257; 285–303).

Že v drugi polovici šestdesetih let so posamezni duhovniki in redovne skupnosti začeli prirejati različne oblike duhovnih vaj za mlade (PZ 328–329). Po osamosvojitvi Slovenije pa je nastalo veliko novih domov duhovnosti, večjih in manjših (pogosto so to kar prirejena župnišča). Tako je bilo v letu 2012 v vseh slovenskih škofijah navedenih kar 68 domov duhovnosti (*Naslovnik Cerkve na Slovenskem 2012*).

Mnogo slovenskih kristjanov so privedle do osebne duhovne izkušnje in vere osebno vodene ignacijanske duhovne vaje v tišini, ki so se začele v sedemdesetih letih (Bizant 2009),⁶ in delavnice molitve in življenja, v Sloveniji navzoče od leta 1994 dalje (*DMŽ v Sloveniji 2006*).

Kako pomemben je za slovenskega kristjana izkustveni vidik duhovnosti, razkriva tudi anketa med bralci *Božjega okolja*. Igor Bahovec (2012, 34) v analizi ankete med drugim pokaže, da si bralci »daleč najbolj zapomnijo pričevanja in osebne zgodbe, potem pa prispevke o svetnikih« in da je med njimi močna želja »po rasti in utrjevanju v duhovnosti ter njeni vtakanosti v konkretno življenje«.

4.4 Pozornost na duhovnost zakoncev in družin

V Cerkvi na Slovenskem je že leta 1968 jezuit p. Vital Vider začel prirejati duhovne vaje za mlade zakonce. Od oktobra 1972 dalje so nastajale zakonske skupine ali zakonska občestva v okviru Najine poti (Kepic Mohar 2009), od leta 2000 dalje pa zakonske skupine v okviru sedanjega društva Družina in Življenje, ki izdaja tudi dvomesečno revijo z istim naslovom.

Zakonski in družinski pastori dajeta veliko pozornosti tako plenarni zbor (PZ 304–326) kakor PIP. PIP ugotavlja, da v delu za zakonce in za družine ni Cerkev na Slovenskem stopicala na mestu (9; 40; 117), hkrati pa spodbuja, da bi tukaj delali še več (83).

Mariborska škofija je družini posvetila drugi škofijski zbor (1990). Vsaka škofija ima urad za družino. Cerkev na Slovenskem je družinam posvetila pastoralno leto 2007/2008. Od leta 1996 dalje je odprt Frančiškanski družinski center. Sedaj je po Sloveniji mnogo družinskih terapevtskih zavodov in vodijo jih terapevti, ki so se obrazili na Teološki fakulteti v okviru zakonskih in družinskih študij in specializacije.

4.5 Pomembnost karitativne razsežnosti v duhovnosti

Komisija za diakonijo pri Slovenski škofovski konferenci je leta 1979 začela povezovati mnoge pobude, ki so se do takrat razvile: delo za slepe in slabovidne, za gluhe in naglušne, za matere samohranilke, za stare, za alkoholike, za pastore bolnikov in za druge oblike služenja. Te dejavnosti so našle svoje mesto v komisijah za diakonijo v okviru župnijskih pastoralnih svetov. Leta 1990 je bila ustanovljena Slovenska karitas in nato še škofijske Karitas.⁷

Plenarni zbor je poudaril, da je vsak kristjan osebno poklican k služenju bližnjemu v potrebi, prav tako vsako krščansko občestvo (PZ 287–289), kajti to je ena od temeljnih razsežnosti vere in pristne krščanske duhovnosti. Sestavljavci PIP (9, 83)

⁶ O pomembnosti duhovnih vaj pogosto govori nadškof Marijan Turnšek (2013, 21–22).

⁷ Več o tem glej Kvaternik (2003, 304–309).

ugotavljajo, da Cerkev na Slovenskem ni bila gluha glede te razsežnosti vere in duhovnosti. Prepričani so, da bo Kristusovo obličje »skozi dobrodelnost kristjanov zasijalo na marsikaterem področju naše družbe« (86), zato kot četrti pastoralni izziv predlagajo prav sočutje in pravičnost.

5. Sklep

Peter Kvaternik (2012, 173) ugotavlja v svojem članku Petdeset let od začetka koncila in deset let po sinodi, da se, žal, ni uresničilo to, kar je zapisal nadškof Franc Rode v predgovoru v *Sklepni dokument PZ*, češ koncil je »v dolgi zgodovini slovenskega naroda mejnik, ki bo nedvomno zaznamoval naše duhovno življenje v prihodnjih letih« (PZ, 7).

Zagotovo se niso uresničili sklepi PZ v takšni meri, kakor se je takrat pričakovalo. Mnogo je ostalo neuresničenega. A na področju duhovnosti so nastali nekateri pomembni premiki h globlji in pristnejši krščanski duhovnosti. Slovenski pastoralni načrt jih želi nadaljevati, saj je njegov temeljni namen: »Živa občestva Cerkve in njihovi posamezni člani bodo z novo apostolsko gorečnostjo vabili in spremljali brate in sestre k osebni veri, k osebemu srečanju s Kristusom kot Odrešenikom človeka, da bi se drug drugemu lahko darovali v ljubezni.« (PIP 59)

Ob sklepu bi opozorili predvsem na nekatere izzive, ki čakajo Cerkev na Slovenskem na področju duhovnosti:

1) Zelo spodbudno je, da so po mnenju PIP v Cerkvi na Slovenskem pomembna naslednja tri temeljna načela pastoralnih sprememb: »od množičnega krščanstva k občestveni in osebni veri; od delne v celovito vero; od poučevalne v dialoško in pričevalno govorico« (51) in da so sprejeti pastoralni izzivi: k izvirom, poklicanost in poslanstvo, živa občestva, sočutje in pravičnost, odpuščanje in sprava (61–102). Menimo, da bosta uresničevanje teh načel in sprejetje teh izzivov omogočili razcvet pristne krščanske duhovnosti med slovenskimi kristjani.

2) V zadnjih dveh temeljnih dokumentih Cerkve na Slovenskem se zelo malo govori neposredno o duhovnosti oziroma se uporablja ta beseda. Naše mnenje je: če bo Cerkev na Slovenskem pogosteje posredovala duhovnost z besedo in življenjem, z vso krotkostjo in strahospoštovanjem (1 Pt 3,15–16) vsem ljudem dobre volje, bo počasi premoščala delitev med duhovnostjo in vero. Prav tako pa bodo mnogi, ki iščejo duhovnost, počasi odkrili, da lahko v Cerkvi najdejo to, po čemer hrepeni njihovo srce (Priatelj 2012, 168).

3) PIP ugotavlja, da na slovenski ravni že obstajajo različni programi duhovnega poglobljanja, ki pa potrebujejo več prepoznavnosti in približevanja širšim množicam (120). Treba je ovrednotiti tudi edinstveno možnost univerzitetno priznane študija na področju duhovnosti in spodbuditi laiške sodelavce v Cerkvi, da bi se tudi tako usposobili za to delo.

4) PIP pogosto govori o pomembnosti osebne spremljanja, spremljanja skupin, duhovnega spremljanja. Tudi na tem področju manjka ovrednotenje različnih

oblik že obstoječe strokovne in praktične priprave duhovnih spremljevalcev. Težko verjamemo, da bo možno uresničiti temeljni cilj slovenskega pastoralnega načrta, ki pravi: »Posamezni člani bodo z novo apostolsko gorečnostjo vabili in spremljali brate in sestre k osebni veri, k osebni srečanju s Kristusom,« (PIP 59) če se ne bo naredilo več za strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje posameznih kristjanov za odgovorno osebno duhovno spremljanje njihovih bratov in sester v Kristusu.

Kratice

- PZ** – *Sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem*
PIP – *Pridite in pogledjte: Slovenski pastoralni načrt; Krovni dokument*
DVP – *Dal vam bom pastirjev*

Reference

- Bahovec, Igor.** 2012. Večina prebere (skoraj) celo številko. *Božje okolje* 37, št. 5:34–35.
- Bernard, Charles André.** 1993. *Teologia spirituale*. Cinisello Balsamo: Edizioni San Paolo.
- Bizant, Milan.** 2009. Ignacijanske duhovne vaje. V: Franc Kejžar, Jože Kokalj, Tomaž Mikuš in Robin Schweiger, ur. »*Luč se od luči prižiga*«: 40 let slovenske province Družbe Jezusove, 79–83. Ljubljana: Župnijski zavod Dravljje.
- Človek in kristjan v današnji slovenski družbi in Cerkvi.** 1979. *Prenova*. Zv. 6. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat.
- DMŽ v Sloveniji.** 2006. Rečica ob Savinji: Delavnice molitve in življenja.
- Fanin, Luciano.** 1995. *La crescita nello Spirito: lineamenti di teologia spirituale*. Padova: Messaggero di s. Antonio.
- Gril, Janez.** 1984. Pokoncilska gibanja in njihova usoda. V: *20 let po koncilu: Zbornik predavanj s teološkega tečaja o aktualnih temah za študente in izobražence*, 103–115. Ljubljana: Medškofijski odbor za študente.
- Izberi življenje: Sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem.** 2002. Ljubljana: Družina.
- Janez Pavel II.** 1992. *Dal vam bom pastirjev* [Posinodalna spodbuda]. Ljubljana: Družina.
- Kepic Mohar, Alenka.** 2009. *Vital Vider: 80 let življenja, 50 let služenja; Ob prejetju papeškega odličja Pro Ecclesia et Pontifice*. Ljubljana: Najina pot.
- Kvaternik, Peter.** 2003. *Brez časti, svobode in moči*. Ljubljana: Družina.
- — —. 2012. Petdeset let od začetka koncila in deset let po sinodi. *CSS* 46: št. 5:171–174.
- Naslovnik Cerkve na Slovenskem 2012.** Ljubljana: Nadškofija Ljubljana.
- Oražem, France.** 1993. *Teologija duhovnosti*. Ljubljana: Teološka fakulteta.
- Prijatelj, Erika.** 2012. New approaches to adult catechesis. *Studia pastoralne* (Katowice) 8:161–172.
- Rahner, Karl.** 1980. Elemente der Spiritualität in der Kirche der Zukunft. V: *Schriften zur Theologie*. Zv. 14, 368–381. Einsiedeln: Benzinger.
- Špidlik, Tomáš.** 1998. *Osnove krščanske duhovnosti*. Maribor: Slomškova založba.
- Truhlar, Vladimir.** 1974. *Leksikon duhovnosti*. Celje: Mohorjeva družba.
- Turnšek, Marijan.** 2013. Pri Slovenskem Jakobovem studencu. V: Simona Jeretina, ur. *Izzvana kateheza: zbornik. 43. katehetski simpozij*, 5–26. Ljubljana: Slovenski katehetski urad.